

สารบัญ

คำนำ	3
คำชี้แจงของผู้เขียนรายงาน	4
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	6
บทที่ 1 สถานะการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมไทย ในปี 2557 - ครั้งแรกปี 2558	17
1.1 สถานะทางการเมือง	17
1.2 สถานะทางเศรษฐกิจ	22
1.3 การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสภาพแวดล้อม	24
บทที่ 2 สถานะการศึกษาไทย ปี 2556/2557	31
2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน	32
2.2 อาชีวศึกษา	34
2.3 การศึกษาระดับอุดมศึกษา	35
2.4 การจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน	36
2.5 การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร	37
2.6 การจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสงฆ์และพุทธศาสนา	38
2.7 การศึกษานอกระบบ	39
2.8 นักเรียนพิการและกลุ่มเด็กพิเศษด้านต่างๆ	40
2.9 อัตราการคงอยู่และการออกกลางคันของนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	41
2.10 จำนวนผู้สำเร็จการศึกษา ในปี 2554 และ 2555	42
2.11 งบประมาณการศึกษา	42
2.12 ปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย	43
2.13 จำนวน วุฒิ ครู อาจารย์สังกัดรัฐและเอกชน	44

สารบัญ (ต่อ)

2.14	ระดับการศึกษาของผู้มีงานทำ	45
2.15	คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งประเทศจากผลการทดสอบ ทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ONET) ชั้น ป.6, ม.3 และ ม.6 ช่วงปีการศึกษา 2555-2557	46
2.16	ความแตกต่างของการจัดการศึกษาในภูมิภาคต่างๆ ของไทย	48
2.17	ผลงานกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วงไตรมาสสุดท้ายปี 2557 และ ไตรมาสแรกปี 2558	48
2.18	ข้อเสนอเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยคณะกรรมการ ปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สภาปฏิรูปแห่งชาติ	49

บทที่ 3 ปัญหา สถานะเศรษฐกิจสังคมไทย และความสามารถ ในการแข่งขันของไทยเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ 51

3.1	สถานะเศรษฐกิจไทยโดยรวม	51
3.2	ความสามารถในการแข่งขันในทางเศรษฐกิจ	52
3.3	ความสามารถด้านการศึกษาและการพัฒนาสังคม	53
3.4	ปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร	56
3.5	ประเทศอื่นมีเป้าหมายและแนวทางการปฏิรูป การศึกษาที่ชัดเจนกว่าไทยอย่างไร	58

บทที่ 4 การปฏิรูปการจัดการศึกษาให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 63

4.1	โลกในศตวรรษที่ 21 แตกต่างไปจากโลกในยุค ก่อนหน้าได้อย่างไร	63
4.2	ไทยจัดการศึกษาที่ล่าช้ากว่าประเทศอื่นอย่างไร	65
4.3	การจัดการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมผู้ ศตวรรษที่ 21	69
4.4	ทักษะ ความรู้ คนแบบไหน ที่สังคม ในศตวรรษที่ 21 ต้องการ	75
4.5	แนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทัน ในโลกในศตวรรษที่ 21	76

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 5 การปฏิรูปครูอาจารย์ และผู้บริหารการศึกษา	79
5.1 สถานการณ์และปัญหาของครูอาจารย์ไทย	79
5.1.1 ปริมาณและคุณภาพของครู	80
5.1.2 สภาพการทำงาน ค่าตอบแทน และแรงจูงใจ และความก้าวหน้าของอาชีพครู อาจารย์	83
5.2 ปัญหาของผู้บริหารสถานศึกษาของไทย	86
5.3 ตัวอย่างการพัฒนาเพื่อยกระดับครูในประเทศอื่น	88
5.3.1 การปฏิรูปการฝึกหัดครูและพัฒนาอาชีพครูของเซี่ยงไฮ้จีน	90
5.3.2 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาของสิงคโปร์	92
5.3.3 การปฏิรูปครูและบุคลากรทางการศึกษาของฟินแลนด์	95
5.4 ไทยควรจะปฏิรูปครูและผู้บริหารการศึกษากันอย่างไร	97
บทที่ 6 การปฏิรูปหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล	105
6.1 ปัญหาและความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปหลักสูตรการศึกษา	105
6.2 ปัญหาการจัดการเรียน การสอน และการวัดผล	108
6.3 การปฏิรูปหลักสูตร การเรียนการสอนของประเทศอื่น	111
6.3.1 ฟินแลนด์	111
6.3.2 สิงคโปร์	112
6.3.3 ฮองกง	112
6.3.4 การปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลในเซี่ยงไฮ้จีน	114
6.4 การปฏิรูปการประเมินผล	115
6.5 การปฏิรูปการประเมินผลตามแนวทางโครงการ PISA ของ OECD	117
6.6 เราควรจะปฏิรูปหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผลของไทยอย่างไร	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 7	การปฏิรูประบบการบริหารจัดการทางการศึกษา และการแก้ไขปัญหา	129
7.1	เปลี่ยนโครงสร้างบริหารจากแบบรวมศูนย์ที่ส่วนกลาง เป็นแบบกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไป ที่จังหวัดและหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่เพิ่มขึ้น	130
7.2	ทุ่มเทพัฒนาการศึกษาปฐมวัย (3-5 ขวบ) แบบเตรียมความพร้อม ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมองเด็กวัยนี้ทั่วประเทศ	137
7.3	ปฏิรูปครู อาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล	140
7.4	ปฏิรูปโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง	143
7.5	แก้ปัญหานักเรียนหลุดออกจากระบบการศึกษา กลางคันอย่างเป็นระบบครบวงจร	144
7.6	ปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะที่ใช้งานได้จริงเพิ่มขึ้น	145
7.7	ปฏิรูปอุดมศึกษาและการวิจัยพัฒนา	147
7.8	ปฏิรูปการศึกษาผู้ใหญ่ นอกระบบและการศึกษาต่อเนื่อง	148
7.9	สรุป	150
บทที่ 8	สรุปภาพรวมและแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจริง	153
8.1	สภาพปัญหาและข้อจำกัดของการจัดการศึกษาของไทย	153
8.2	สาเหตุที่การปฏิรูปการศึกษาไทยไม่ประสบความสำเร็จ	156
8.3	การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการปฏิรูปทางการเมืองและสังคม	158
8.4	ประชาชนจะมีบทบาทในการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างไร	165
8.5	สรุป	173

สารบัญ (ต่อ)

บรรณานุกรม	175
ภาคผนวก 1 ข้อเสนอของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	181
ภาคผนวก 2 ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษาและพัฒนามนุษย์	185
คณะดำเนินงาน	201

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	จำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระบบโรงเรียน ปีการศึกษา 2555-2557	32
ตารางที่ 2	จำนวนนักเรียน/นักศึกษา การอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557	34
ตารางที่ 3	จำนวนและร้อยละนักเรียน นักศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา ประเภทสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ปีการศึกษา 2556	36
ตารางที่ 4	จำนวนนักเรียน นักศึกษาการศึกษาของสงฆ์และคฤหัสถ์ จำแนกตามระดับ และประเภทการศึกษา ปีการศึกษา 2555-2557	38
ตารางที่ 5	จำนวนผู้เรียนการศึกษานอกระบบโรงเรียน จำแนกตามระดับ ประเภทการศึกษาและสังกัดปี 2555-2557	39
ตารางที่ 6	อัตราการคงอยู่ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ชั้น ป.1 รุ่นปีการศึกษา 2545 เรียนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2556	41
ตารางที่ 7	ร้อยละของงบประมาณรายจ่ายด้านการศึกษากับงบประมาณ ทั้งหมด และร้อยละของงบประมาณด้านการศึกษากับผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ ปีงบประมาณ 2554-2558	42
ตารางที่ 8	ร้อยละของครู-อาจารย์ ทั้งหมดที่สอนในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ปี 2556	44
ตารางที่ 9	คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั่วประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติ ของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ป.6 ปีการศึกษา 2555-2557 จำแนกตามวิชา (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)	46
ตารางที่ 10	คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั่วประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ม.3 ปีการศึกษา 2555-2557 จำแนกตามวิชา (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)	46
ตารางที่ 11	คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั่วประเทศ ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้น ม.6 ปีการศึกษา 2555-2557 จำแนกตามวิชา (คะแนนเต็ม 100 คะแนน)	47

“...เมื่อเด็กถูกฝึกหัด อบรม เด็กได้เรียนรู้ที่จะฝึกอบรมผู้อื่นด้วย
เด็กที่ฟังการสอนก็จะเรียนรู้วิธีที่จะสอน
ถ้าเด็กถูกว่ากล่าวตักเตือน เด็กก็เรียนรู้ที่จะว่ากล่าวตักเตือน
ถ้าเด็กถูกตำว่า เด็กก็เรียนรู้ที่จะตำว่า
ถ้าเด็กถูกหัวเราะเยาะ เด็กเรียนรู้ที่จะหัวเราะเยาะผู้อื่น
ถ้าเด็กถูกทำให้ขายหน้าหรือเสียหน้า เด็กก็จะเรียนรู้วิธีที่จะทำให้ผู้อื่นเสียหน้า
ถ้าจิตวิญญาณของเด็กถูกทำลาย เด็กก็เรียนรู้ที่จะทำลายจิตวิญญาณของผู้อื่น...”

Miller, A. For Your Own Good 1987

อ้างไว้โดยอุษณีย์ ธโนศวรรย์ และศรชัย พรประชาธรรม “การศึกษา: มายาการความ
รุนแรงเชิงวัฒนธรรม” ในชัยวัฒน์ สถาอานันท์ บก. ความรุนแรงซ่อน/หาสังคมไทย
มติชน 2553

